

Buletin

e-ISSN: 2600-8289

ACIS

Rejab - Sya'ban 1443/ Mac 2022

Kepentingan Penghayatan Adab

eISSN 2600-8289

9 772600 828001

FIQH AWLAWIYAT DAN MAQASID SYARIAH DALAM INTERAKSI DENGAN NON-MUSLIM DI MALAYSIA

Oleh:

Siti Nur Husna binti Abd Rahman

Pensyarah Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), UiTM Cawangan Negeri Sembilan, Kampus Rembau

PENGENALAN

Sebagaimana yang kita sedia maklum, Malaysia merupakan negara yang mempunyai pelbagai kaum. Dalam konteks sebuah negara yang mempunyai pelbagai etnik, kaum dan kepercayaan yang tersendiri, interaksi sesama manusia amat penting untuk membentuk perpaduan dalam sesebuah negara. Sebagaimana pada zaman pemerintahan Rasulullah, penduduk Madinah yang terdiri daripada pelbagai budaya dan agama mampu hidup bersama dengan masyarakat Islam. Terbentuknya Sahifah al-Madinah yang mana menekankan tentang kerjasama penduduk bagi menjamin keamanan sesebuah negara. Sahifah al-Madinah digubal bagi memelihara hak-hak pelbagai kaum dan Piagam Madinah ini mempunyai 47 fasal. Sebahagian daripada piagam madinah berkenaan Ansar dan Muhajirin dan selebihnya menceritakan tentang hubungan umat Islam dengan masyarakat bukan Islam.

Sejarah membuktikan bahawa hubungan yang baik antara umat Islam dan bukan Islam mampu membentuk sebuah negara yang maju. Masyarakat non-Muslim pada zaman pemerintahan Islam dahulu dikenali sebagai ahlu zimmah iaitu mereka yang dijamin keselamatannya selama berada di bawah pemerintahan Islam. Tambahan pula, masyarakat Islam mestilah berlaku adil kepada semua masyarakat tanpa mengira bangsa dan agama sebagaimana firman Allah di dalam surah al-Mumtahanah ayat 8. Maksudnya: *"Allah tidak melarang kamu daripada berbuat baik dan berlaku adil kepada orang-orang yang tidak memerangi kamu kerana ugama (kamu), dan tidak mengeluarkan kamu dari kampung halaman kamu; Sesungguhnya Allah mengasihi orang-orang yang berlaku adil"*.

Agama Islam menjadi asas dalam memandu amalan berinteraksi dalam kehidupan bermasyarakat yang tidak hanya terhad dalam pergaulan sesama Islam sahaja, malah turut melibatkan hubungan antara orang Islam dan bukan Islam. Kedatangan Islam adalah untuk memimpin manusia ke arah keamanan, kasih sayang dan bekerjasama antara satu sama lain. Setiap hukum Islam perlulah memenuhi maqasid yang ditetapkan seperti memelihara agama, jiwa, akal, keturunan, dan harta. Maqasid Syariah menjadi asas bagi memastikan hukum Islam yang dikeluarkan memenuhi kehendak dan matlamat Allah S.W.T yang disyariatkan.

DEFINISI FIQH AWLAWIYAT DAN MAQASID

Menurut Al-Qaradhawi (2010), Fiqh awlawiyat atau fiqh keutamaan adalah suatu bidang ilmu yang meletakkan segala sesuatu mengikut urutan secara adil sama ada berupa hukum, nilai atau amal. Ibn Ashur (2001) pula telah mendefinisikan maqasid sebagai tujuan utama dan rahsia

yang terkandung dalam syariah Islamiyah dan pengertian yang dapat dilihat pada hukum yang disyariatkan pada keseluruhannya atau sebahagiannya. Fiqh keutamaan mempunyai hubungan dengan maqasid kerana fiqh awlawiyat adalah mendahulukan hukum syarak dengan hukum syarak yang lain dan maqasid diperlukan untuk mengenal pasti hukum syarak yang perlu didahulukan. Oleh yang demikian, kefahaman mengenai maqasid adalah penting kerana dapat menjelaskan sesuatu hukum sama ada secara umum atau khusus.

Jasser Auda (2014) telah membincangkan berkenaan sumbangan para ilmuwan berkenaan tafsiran baru atau istilah alternatif terhadap prinsip lima dalam maqasid. Sebagai contoh istilah pemeliharaan agama telah dikembangkan semula menjadi penjagaan keluarga. Di samping itu, pemeliharaan akal pula dikembangkan kepada matlamat pembangunan ilmu dan menolak taqlid buta. Pemeliharaan agama ditafsirkan sebagai kebebasan beragama dengan merujuk kepada ayat al-Quran surah al-Baqarah ayat 256 "...tiada paksaan di dalam agama". Bagi pemeliharaan jiwa dikembangkan menjadi perlindungan hak asasi kemanusiaan. Akhir sekali, penafsiran pemeliharaan harta pula dikembangkan kepada pembangunan ekonomi.

Menurut Kamus Dewan (2005), kafir atau orang bukan Islam adalah orang yang tidak percaya kepada Allah atau Rasul. Perkataan orang bukan Islam iaitu *kāfir* yang diambil dari kata asal *kafara*. Abdul Kadir (2001) berkata perkataan *syirk* merupakan perkataan yang seerti bagi kafir sebagaimana yang disebut di dalam al-Quran surah an-Nisa ayat 116 dan 137. Dari sudut bahasa, *syirk* adalah kafir maka orang musyrik semestinya kafir kerana Allah s.w.t mendatangkan hujah dengan tidak menerima pembohongan berkenaan keEsaan-Nya dan kewujudanNya.

Terdapat pelbagai perbincangan ulama berkenaan pembahagian golongan bukan Islam atau kafir. Antaranya menurut Sheikh Ghazali (2011), pembahagian golongan bukan Islam atau kafir terbahagi kepada empat iaitu kafir harbi, musta'min, mu'ahid dan zimmi. Kafir harbi adalah golongan bukan Islam yang tidak mempunyai ikatan perjanjian dengan kaum muslimin sama ada mu'ahid atau musta'min ataupun bukan kedua-duanya. Kafir mu'ahid pula ialah orang kafir yang membuat perjanjian dengan kaum muslimin ataupun istilah lain bagi kafir mu'ahidin ialah al-hudnah atau al-sulh. Manakala, kafir musta'min ialah orang kafir yang masuk ke negara orang lain dengan izin masuk (*al-aman*). Kafir zimmi ialah kafir yang memohon untuk mendapatkan keamanan, menjadi rakyat bagi negara Islam serta taat dan patuh pada pemerintah Muslimin.

Manakala menurut Zahari (2011) pula, Imam Ibn Hajar al-Asqalani berkata "Golongan Musyrikin terbahagi kepada dua di sisi Rasulullah dan orang Islam. Golongan yang pertama adalah kafir musyrik dalam kalangan kafir harbi yang memerangi orang Islam dan diperangi oleh orang Islam dan golongan yang kedua adalah kafir musyrik yang mempunyai perjanjian dan tidak memerangi atau diperangi orang Islam".

Menurut At-Thoriqi (2007) pula, harbi menurut fuqaha adalah sesiapa yang memerangi umat Islam atau berpakat dengan kaum yang memerangi umat Islam sama ada peperangan yang sedang berlaku atau akan berlaku. Manakala, zimmi pula bermaksud kafir yang masuk ke negara Islam dengan bersifat selamanya selepas membayar jizyah dan patuh dengan peraturan yang ditetapkan. Kafir musta'min adalah bagi mereka yang meminta keamanan dari negara Islam. Menurut fuqaha, mu'ahadat adalah mereka yang bersetuju untuk meninggalkan peperangan dalam tempoh tertentu.

Beberapa ulama telah bersepakat berkenaan perkataan kafir dan musyrik merupakan satu kalimah yang seerti dan golongan kafir terbahagi kepada empat bahagian iaitu zimmi, harbi, mu'ahid dan musta'min. Perkataan *zimmah* bermaksud perjanjian. Ahli *Zimmah* menurut istilah sekarang adalah warganegara dalam negara Islam (al-Qaradhawi, 2002). Mereka mempunyai hak dan kewajiban yang sama dengan kaum muslimin kecuali dalam urusan agama. Sebagaimana menurut Syihabuddin al-Qarafi "Perjanjian perlindungan menentukan hak yang harus dipenuhi kerana mereka berada di samping kita dalam perlindungan kita. Sesiapa mengganggu mereka walaupun dengan perkataan yang teruk atau mengumpat sehingga menodai kehormatan mereka maka dia telah mengabaikan perlindungan Allah, perlindungan Rasul dan perlindungan Dinul Islam" (Al-Qarafi, 2001).

BAGAIMANA BERINTERAKSI DENGAN NON-MUSLIM DALAM KONTEKS ISLAM DAN MALAYSIA

Asas Islam dalam menyelaraskan hubungan antara orang Islam dan bukan Islam

Nabi S.A.W telah menerima wahyu pertama baginda pada usia 40 tahun dan memulakan dakwahnya kepada orang-orang terdekatnya dahulu iaitu isterinya, sahabatnya dan saudaranya. Tugasnya ialah menyampaikan Islam dan ajaran kepada manusia yang diperintahkan oleh Allah S.W.T kepada hambaNya. sehinggalah ada yang telah Islam kerana dakwahnya.

Asas ini telah diletakkan dalam Islam supaya pergaulan, sikap dan cara berkomunikasi dengan orang bukan Islam terus terpelihara. Perkara ini juga telah dipraktikkan oleh Nabi S.A.W sendiri (Abdelsalam & Al-Sayeh t.th.). Antara asasnya adalah dinyatakan seperti berikut:

1. Saling membantu untuk menjamin kebaikan insaniah
2. Menepati janji
3. Menjamin keamanan dunia
4. Menjamin atau melaksanakan keadilan di dunia

Prinsip- Prinsip dalam Berinteraksi dengan Non-Muslim

Syariah Islam merupakan suatu ajaran yang sesuai sepanjang zaman, sesuai dengan tempat dan keadaan semasa. Sehingga detik ini Syariah Islam menjadi landasan untuk mencapai sesuatu kehendak dan disesuaikan mengikut keadaan semasa.

Dalam berinteraksi dengan orang bukan Islam, ada beberapa prinsip yang perlu dititikberatkan dan diambil perhatian. Antaranya menurut Mohammad Nidzam (2009) menyatakan seperti berikut:

1. Toleransi dan tasammuh
2. Mengutamakan perkara yang lebih utama
3. Menunjukkan contoh imej yang baik

APLIKASI FIQH AWLAWIYAT DAN MAQASID DALAM INTERAKSI DENGAN NON-MUSLIM DI MALAYSIA.

Terdapat beberapa contoh yang dapat diambil bagi merujuk kepada aplikasi Fiqh Awlawiyat dan Maqasid Syariah.

Perlembagaan Malaysia merupakan contoh yang selaras dengan maqasid syariah. Kita dapat melihat aspek pemeliharaan agama dalam Perlembagaan Persekutuan. Sebagai contoh di dalam Perlembagaan Persekutuan perkara 3(1) telah memperuntukkan agama Islam sebagai agama persekutuan bertepatan dengan majoriti penduduk di Malaysia adalah penduduk Melayu yang mana takrifan Melayu sebagaimana yang ditetapkan oleh Perlembagaan persekutuan adalah beragama Islam dan berbahasa Melayu. Sebagaimana yang disebut dalam Perlembagaan Persekutuan perkara 3(1) iaitu agama Islam merupakan agama persekutuan namun menurut perkara 11(1) juga agama-agama lain boleh diamalkan dengan aman di mana-mana bahagian persekutuan. Hal ini menunjukkan sikap toleransi Kerajaan Malaysia dalam aspek memelihara agama dan mengamalkan pendirian dan keyakinan mereka terhadap kepelbagaian kaum dan memelihara hak-hak mereka di Malaysia. Sebagaimana yang telah disebutkan oleh Jasser Auda (2014) berkenaan istilah pemeliharaan agama yang telah dikembangkan kepada kebebasan beragama.

Namun begitu, bagi memenuhi maqasid syariah iaitu pemeliharaan agama terutama agama Islam, Perlembagaan Malaysia telah memberi kuasa kepada mana-mana kerajaan negeri untuk menyekat sebarang aktiviti penyebaran agama lain di negara ini terutama berkenaan agama Islam. Sikap toleransi dalam interaksi dengan bukan Islam adalah perkara penting bagi memastikan keamanan dan keharmonian sesebuah negara. Untuk golongan bukan Islam pemeliharaan agama juga terjamin dalam syariah kerana mereka juga mempunyai hak mereka. Sebagaimana yang kita tahu, golongan bukan Islam tidak boleh dipaksa untuk memeluk agama Islam sebagaimana yang disebut di dalam surah al-Baqarah ayat 256 "*Tiada paksaan dalam agama...*". Selain itu, kebebasan bersuara yang disebut di dalam perkara 10 (Perlembagaan Persekutuan 2014) menunjukkan aspek pemeliharaan akal yang mana memberikan hak menyuarakan pendapat mereka tanpa mengira agama dan kaum.

Selain daripada memelihara agama dan akal, Islam juga turut melindungi hak-hak lain bagi orang bukan Islam (kafir zimmi) seperti pemeliharaan harta. Pengiktirafan terhadap pemilikan harta telah diperuntukkan di dalam Perlembagaan Persekutuan 2014) perkara 13(1) dan 13(2) iaitu tiada seorang pun boleh dilucutkan hartanya atau tiada undang-undang yang membuat peruntukan bagi mengambil atau menggunakan harta tersebut dengan paksa. Selain itu, contoh di dalam isu pengharaman penggunaan kalimah Allah di Malaysia (Jabatan Kemajuan Islam Malaysia, 2009) Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan telah membincangkan Isu Tuntutan Penganut Kristian Terhadap Penggunaan Kalimah Allah. Muzakarah telah memutuskan bahawa lafaz Allah merupakan kalimah suci yang khusus bagi agama Islam dan umat Islam. Maka ia tidak boleh digunakan

atau disamakan dengan agama-agama bukan Islam lain. Di samping itu, kalimah Allah merupakan kalimah yang berkait rapat dengan akidah dan kesucian agama Islam. Hal ini menunjukkan bahawa muzakarah fatwa Majlis Kebangsaan telah mengaplikasi fiqh aulawiyat apabila mereka menggunakan prinsip dan kaedah mengutamakan masalah umum berbanding masalah khusus. Sebagaimana yang diketahui kalimah Allah merupakan kalimah suci bagi umat Islam di samping dikhuatiri kemungkinan terdapat kekeliruan akan berlaku kepada umat Islam dan kemungkinan juga akan berlaku pergaduhan yang lebih besar maka muzakarah fatwa telah memilih masalah umum dengan memutuskan supaya kalimah Allah merupakan kalimah suci khusus bagi agama Islam. Manakala penggunaan kalimah Allah bagi penganut Kristian adalah masalah khusus.

Selain itu, isu berkenaan Amanah Saham Bumiputera (ASB) telah menjadi perbualan hangat di kalangan ulama-ulama kontemporari. Pelbagai pendapat yang dikeluarkan berkenaan isu halal dan haram ASB dan akhirnya menyebabkan kekeliruan berlaku dalam kalangan umat Islam. Namun, Muzakarah Fatwa Kebangsaan telah mengambil keputusan dengan mengutamakan masalah umum iaitu mengharuskan pelaburan ASB bagi menjaga dan membangunkan ekonomi negara.

KESIMPULAN

Secara ringkasnya, Nabi S.A.W telah mengajar kita bagaimana berinteraksi dengan non-Muslim. Pelbagai contoh akhlak dan keperibadian Nabi S.A.W telah ditonjolkan ketika Nabi berurusan dengan orang bukan Islam sehingga ada yang memeluk Islam hanya kerana melihat keperibadian Baginda yang terlalu lembut, bersopan dan tenang walaupun diperlakukan dengan tidak sepatutnya. Akhlak yang ditunjukkan oleh Baginda ini bukanlah hasil daripada ijtihad Baginda tanpa sebarang panduan wahyu daripada Allah s.w.t.

Dalam konteks semasa di Malaysia hari ini, perbezaan agama, budaya dan cara amalan masing-masing berbeza dan kerana hal tersebut interaksi antara orang Islam dan bukan Islam amatlah diperlukan untuk menjamin kesejahteraan dan keamanan untuk semua kaum penduduk Malaysia. Interaksi ini juga perlu untuk saling bekerjasama dalam memajukan sesebuah negara, berkongsi idea, saling bertukar pendapat demi menunjukkan kepada negara luar bahawa orang bukan Islam di negara ini tidak ditindas dan tidak disakiti kerana Islam itu sendiri tidak menyakiti dan tidak menzalimi mana-mana agama seperti yang tersebar di luar yang menyatakan bahawa Islam ialah pengganas. Kalaulah Islam itu pengganas, sudah pasti seluruh rakyat yang berbeza agama ini telah lama dibunuh dan dihapuskan dari negara Malaysia.

Oleh yang demikian, orang Islam seharusnya menunjukkan contoh yang baik sepertimana ditunjukkan oleh akhlak Nabi S.A.W dalam berinteraksi dengan non-Muslim dan hendaklah tidak saling bercanggah antara satu sama lain untuk memastikan sebuah negara Islam ini terus aman dan damai meskipun berada dalam pelbagai kaum dan agama.

Aplikasi Fiqh aulawiyat dan maqasid dalam kehidupan seharian perlulah ditentukan berdasarkan ilmu pengetahuan tanpa mengikut hawa nafsu. Di samping itu, Islam telah meletakkan prinsip – prinsip dan asas-asas dalam berinteraksi dengan non Muslim sebagai panduan kepada umat Islam bagi memastikan umat Islam dapat menentukan hukum berdasarkan syariah Islam.

RUJUKAN

- Abdelsalam, Jaafar, & Al-Sayeh, Ahmed. t.th. Al-Muslimuna Wal Akhar. Al-Jamiah Al-Azhar.
- Abdul Kadir, Mahmud Bakar. 2001. Al-Taa'yush Al-Silmi Bayna Al-Muslimin Wa Ghayrihim Dakhil Dawlah Wahidah. 1st ed. Kaherah: Dar al-Salam.
- Al-Qaradhawi, Yusuf. 2010. Fiqh Keutamaan. al-Mubarak Abu Ezzat (pnyt.). 2nd ed. Johor Bahru: Perniagaan Jahabersa.
- Al-Qaradhawi, Yusuf. 2014. Fiqh Keutamaan: Keutamaan Seorang Muslim. Selangor: PTS Islamika Sdn Bhd.
- Al-Qarafi, Ahmad bin Idris. 2001. Kitab Al-Furuq Anwaru Al-Buruq Fi Anwai' Al-Furuq. Kaherah: Dar al-Salam.
- Al-Qardhawi, Dr Yusuf. 2002. Halal Dan Haram. 5th ed. Jakarta: Rabbani Press.
- At-Thoriqi, Abdullah bin Ibrahim. 2007. Al-Taa'mul Ma'a Ghairi Al-Muslimin. 1st ed. Riyadh: Dar al-Fadhilah.
- Ibn Ashur, Muhammad al-Tahir. 2001. Maqasid Al-Syariah Al-Islamiyah. 2nd ed. Amman: Dar al-Nafais.
- Jabatan Kemajuan Islam Malaysia. 2009. Keputusan Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia. Kuala Lumpur: Jabtan Kemajuan Islam Malaysia. www.islam.gov.my.
- Jasser Auda. 2014. Memahami Maqasid Syariah Peranan Maqasid Dalam Pembaharuan Islam Kontemporari. 1st ed. Batu Caves: PTS Islamika Sdn Bhd.
- Kamus Dewan. 2005. 4th ed. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohammad Nidzam, Abdul Kadir. 2009. Bagaimana berinteraksi dengan non muslim. Dlm. Simposium Fiqh Masyarakat Bukan Islam Dalam Negara Islam, Shah Alam: Persatuan Ulama Malaysia Cawangan Selangor.
- Perlembagaan Persekutuan. 2014. Malaysia: International Law Books Services.
- Sheikh Ghazali, Abdul Rahman. 2011. Bukan islam dan kehakiman dalam islam. Dlm. Ali Abdul Karim & Ahmad al-Mustapha Rumaizi (pnyt.). Fiqh Masyarakat Bukan Islam di Malaysia, hlm. 145–60. Shah Alam: Imtiyaz Multimedia & Publication.
- Zahari, Mahad Musa. 2011. Hak-hak mengamalkan ajaran agama masyarakat bukan islam dalam sebuah negara Islam. Dlm. Ali Abdul Karim & Ahmad al-Mustapha Rumaizi (pnyt.). Fiqh Masyarakat Bukan Islam di Malaysia, hlm. 61–76. Shah Alam: Imtiyaz Multimedia & Publication.